Colecţia BIBLIOTECA POLIROM este coordonată
de Bogdan-Alexandru Stănescu.

César Aira, *Un episodio en la vida del pintor viajero*
Copyright © César Aira 1998, published by arrangement with
Michael Gaeb Literary Agency and Livia Stoia Literary Agency
All rights reserved

© 2011 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea prin orice mijloace şi sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: Johann Moritz Rugendas (1802-1858), *Portretul lui François Mathurin Adalbert, baron de Courcy, în Atotonilco*

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4 ; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României :

AIRA, CÉSAR

O scenă din viaţa unui pictor călător / César Aira, trad. din lb. spaniolă şi note de Ileana Scipione. – Iaşi : Polirom, 2011

ISBN: 978-973-46-2396-9

I. Scipione, Ileana (trad.)

821.134.2(82)-31=135.1

Printed in ROMANIA

César Aira

O scenă din viața unui pictor călător

Traducere din limba spaniolă
și note de Ileana Scipione

POLIROM
2011

Echilibrul era firav, aidoma procedeului artistic pe care îl practicau. Rugendas deplângea din nou faptul că nu văzuse indieni în acțiune. Poate că ar fi trebuit să mai adaste câteva zile... Simțea o vagă și inexplicabilă nostalgie cu gândul la ceea ce n-avusese loc, la învățămintele pe care le-ar fi tras. Asta însemna că indienii erau parte a procedeului? Repetarea atacurilor furtunoase și neașteptate ale indienilor era istorie concentrată.

Artistul își tot amâna treburile, până ce a descoperit într-o zi că avea mai multe motive decât credea ca s-o facă. O observație întâmplătoare, făcută lângă vatră, a determinat-o pe bătrâna călăuză să-l lămurească: nu, nu erau în mult lăudata pampa argentiniană, ci într-un loc care semăna mult cu ea, într-adevăr. Adevărata pampă începea după ce treceai de San Luis. Omul credea că vorba pe care o folosise a fost greșit înțeleasă. Cam așa ceva trebuia să fie, a presupus neamțul, dar era implicată și pampa în sine, cum altfel... L-a chestionat delicat, explorându-i resursele lingvistice. Oare

„pampa“ era mai netedă decât șesurile pe care le traversau? Nu credea, fiindcă nimic nu putea fi mai neted ca o orizontală. Cu toate acestea..., l-a asigurat bătrânul, cu un zâmbet satisfăcut, atât de ciudat la acele ființe austere. Mai târziu, pictorul a comentat îndelung momentul acesta împreună cu Krause, fumându-și trabucurile sub cerul înstelat. La urma urmelor, n-aveau motive serioase să se îndoiască. Dacă pampa exista (și acest fapt era prea puțin un motiv real de îndoială), trebuie că se aflau ceva mai departe. La trei săptămâni după ce absorbiseră o vastă câmpie fără reliefuri, să descopere că netezimea putea fi ceva și mai radical suna ca o sfidare adusă fanteziei. După cum pricepuseră din disprețuitoarele fraze ale localnicului, el găsea că acea porțiune era destul de „muntoasă“. Lor le păruse o masă bine netezită, un lac domol, un cearșaf de țărână bine întins. Făcând un mic efort mintal, acum că erau în gardă, vedeau, totuși, că putea să nu fie așa. Ciudat și interesant! E inutil de adăugat că sosirea la San Luis, pe care expertul o considera

iminentă, era obiectul nerăbdării. În cursul ambelor zile ce au urmat acelei revelații, au continuat să mărșăluiască. Ca și cum urmăreau o prestidigitație, în fața ochilor li se arătau munți peste tot; erau micile lanțuri Monigote[1] și Agua Hedionda. În a treia zi, au pătruns pe șesuri ce sunau a pustiu. Meleagul funest le-a atras atenția nemților și, spre surpriza lor, și celor doi *gauchos*[2]. Bătrânul și tânărul șușoteau, iar primul a descălecat de câteva ori, ca să pipăie glodul. Observau lipsa ierburilor, chiar și a generațiilor spontanee, nici măcar ciulinii n-aveau frunze: păreau niște corali. Se vădea că meleagul căzuse pradă unei secete despre care nu se știa cât putea dura. Pământul

1. Mirean, om de nimic, paiață, marionetă (sp.).
2. Descendent al vechilor colonişti spanioli, *gaucho* este un văcar itinerant. E și numele dat locuitorilor pampei din Río de la Plata (Argentina) și Río Grande do Sul (Brazilia). Prin extensie, înseamnă „bun călăreț", ale cărui virtuți și îndemânări sunt mândria tradiției locale. Ca o dovadă a popularității sale, cuvântul are o impresionantă familie lexicală.

se dezagrega la iuțeală, deși nu părea să se fi format încă straturi de praf. N-au putut să se asigure, fiindcă nu se mai simțea nici o pală de vânt. În mortala încremenire a văzduhului, auzeau pașii cailor, propriile vorbe și chiar propria respirație, cu ecouri amenințătoare. Din timp în timp, îl vedeau pe bătrânul ce-i călăuzea ascultând mut, atent și speriat. I-a molipsit și pe ei și au început să asculte. N-auzeau decât presimțirea vagă a unui zumzet care trebuie să fi fost în mințile lor. Dar călăuza bănuia ceva; au preferat să nu întrebe nimic, vag înspăimântați.

Au mers o zi și jumătate prin pustietatea înfiorătoare. Nu erau păsări în văzduh, nici cobai, nici *ñandúes*[1], nici iepuri de câmp, nici furnici în țărână. Scoarța cheală a planetei părea ambră uscată. În sfârșit, ajungând pe malul unui râu, din care s-au aprovizionat cu apă, călăuzei i s-au confirmat presupunerile și le-a dezlegat enigma. Seceta era tot mai mare pe colinele din jurul râului: nu numai că lipsea

1. Struți americani (*Rhea americana*).

până și cea mai mică urmă de plante în viață, dar copacii fără număr, în marea lor majoritate sălcii și răchite, nu mai aveau nici o frunză, ca și cum iarnă venită pe neașteptate i-ar fi depilat în glumă. Impresionantul spectacol se pierdea în zare: schelete livide, care nici măcar nu tremurau. Și nu că frunzele le-ar fi căzut, dar pământul era siliciu pur.

Lăcuste. Pe-acolo trecuse plaga biblică. Asta era cheia enigmei, pe care călăuza le-a dezlegat-o până la urmă. Întârziase să le-o mărturisească din respect pentru adevăr. Le recunoscuse semnele numai din auzite, căci nu le văzuse nicicând cu ochii lui. I se povestise și cum se vedea pata în acțiune, dar despre ea prefera să nu vorbească, fiindcă nu-ți venea să crezi; deși, ținând seama de rezultate, nimic nu era excesiv. Făcând aluzie la văicărelile prietenului său, despre cum ratase întâlnirea cu indienii, Krause l-a întrebat dacă nu-i părea rău că și de astă dată ajunsese prea târziu. Își imagina scena. O poiană verde, brusc învăluită într-un nor zumzăitor, și o clipă mai târziu

nimic. Se putea picta, oare, așa ceva? Nici vorbă. Poate doar făcând pictură cinetică.

Au continuat fără zăbavă să înainteze, urmându-și drumul. N-avea rost să se întrebe unde mergea norul de lăcuste, fiindcă zona afectată era prea mare. Trebuiau doar să ajungă la San Luis și între timp să se bucure de tot, dacă puteau. Totul era experiență, chiar dacă o pierdeau în câteva minute. Vibrația ce persista în atmosferă avea o rezonanță apocaliptică.

Dar apăruseră inconveniente practice, în urma cărora era tare greu să se mai bucure de ceva. Chiar în acea după-amiază, caii, la post forțat de două zile, au intrat în criză. Și, culmea, temperatura continua să urce, ajungând probabil la cincizeci de grade. Văzduhul era neclintit. Presiunea scăzuse substanțial. Un tavan greu de nori cenușii le atârna deasupra capetelor, dar nu le alina ochii reducând lumina, căci aceasta continua să-i orbească. Ce era de făcut? Bucătarul adolescent era speriat, fugea de cai de parcă animalele ar fi vrut să-l muște. Bătrânul